

Khủng hoảng nợ của Hy Lạp: thực trạng và triển vọng

NGUYỄN VĂN LỊCH

Trong thời đại ngày nay, mối liên hệ chặt chẽ và tác động ảnh hưởng giữa các nền kinh tế trở nên sâu sắc. Bài học khủng hoảng nợ của Hy Lạp là bài học chung cho tất cả các nước. Bài viết này nêu rõ những diễn biến sôi động cuộc khủng hoảng nợ của Hy Lạp, đặc biệt nhấn mạnh đến nguyên nhân và mối liên quan tương hỗ giữa các biện pháp giúp đỡ từ bên ngoài và những giải pháp cấp bách từ bên trong nền kinh tế.

Cuộc khủng hoảng nợ ở Hy Lạp đã có những tác động rất lớn không chỉ đến nước này, mà còn đến cả EU. Nằm trong bối cảnh của khủng hoảng tài chính thế giới, sự kiện này đã để lại khá nhiều vấn đề không chỉ cho Hy Lạp, mà còn cho cả EU và thế giới.

1. Diễn biến của cuộc khủng hoảng

Để nghiên cứu cuộc khủng hoảng này, cần bắt đầu từ sự kiện ngày 4-10-2009 khi Đảng Xã hội đối lập ở Hy Lạp giành thắng lợi, với cam kết phục hồi nền kinh tế. Ngay sau đó, ngày 16-10-2009, tân Thủ tướng G. Papandreou cảnh báo rằng nền tài chính của họ đang ở trong tình trạng khẩn cấp. Ngày 13-11-2009 Hy Lạp cho biết nước này đã lâm vào tình trạng suy thoái. Một tuần sau, trong dự thảo ngân sách cuối cùng, Hy Lạp cho biết sẽ cắt giảm thâm hụt ngân sách xuống mức 8,7% GDP trong năm 2010. Ngày 14-1-2010, Hy Lạp công bố Chương trình ổn định và tăng trưởng kinh tế, thông qua kế hoạch cắt giảm chi tiêu công, với mục tiêu đưa mức thâm hụt ngân sách xuống 2,8% vào năm 2010. Các số liệu cho thấy, nợ chính phủ của Hy Lạp đã lên đến 300 tỷ USD, thâm hụt ngân sách là 12,7% GDP, dự kiến tăng trưởng - 4% trong năm 2010...

Đứng trước những khó khăn to lớn đó, Hy Lạp đã không thể tự giải quyết được tình hình, mà phải cần đến sự hỗ trợ từ bên ngoài. Thủ tướng G. Papandreou mô tả nền

kinh tế của Hy Lạp hiện như “một con thuyền đang chìm” và cảnh báo Hy Lạp có nguy cơ phá sản, bởi vậy, việc yêu cầu một sự hỗ trợ của EU và IMF là cần thiết để cứu con thuyền này. Trước thực tế này, ngày 3-2-2010 EU đã thông qua gói biện pháp cải cách ngân sách do Hy Lạp đệ trình. Tiếp theo đó, ngày 11-2-2010 EU đã đưa ra cam kết sẽ giúp đỡ Hy Lạp, tuy nhiên, không có cam kết nào là rõ ràng, do Hy Lạp không đưa ra những đề nghị cụ thể. Để chủ động trong việc cứu trợ, ngày 1-3-2010 EU đã hối thúc Hy Lạp công bố các biện pháp “thắt lưng buộc bụng”. Ngày 25-3-2010, Eurozone (Khu vực các nước sử dụng đồng tiền chung Châu Âu) nhất trí trên nguyên tắc thành lập cơ chế phối hợp với IMF để giải quyết cuộc khủng hoảng nợ ở Hy Lạp và khôi phục lòng tin vào đồng Euro. Hy Lạp đã có các cuộc đàm phán với EC, ECB¹ và IMF về gói cứu trợ nhằm vượt qua khủng hoảng. Ngày 11-4-2010, các nước thuộc Eurozone đã nhất trí dành khoảng 40 tỷ USD trong năm đầu tiên để cứu trợ Hy Lạp. Các đại diện của Eurozone cũng đồng ý về kế hoạch giải cứu 3 năm dành cho Hy Lạp với lãi suất cho vay khoảng 5%. IMF cam kết sẽ hỗ trợ Hy Lạp 15 tỷ Euro².

Nguyễn Văn Lịch, PGS. TS., Học viện Ngoại giao.

1. Ngân hàng Trung ương Châu Âu.

2. Trong năm 2009, 1 Euro tương đương 1,34 USD, năm 2010 tương đương 1,33 USD.

Nhìn vào thực tế, Hy Lạp không chỉ phạm phải những sai lầm như Achantina trước đây mà nền tài chính công của họ còn rơi vào tình trạng tồi tệ hơn. Cuối năm 2001, nợ quốc tế của Achantina chiếm 62% GDP, thâm hụt ngân sách là 6,4% trong khi tại Hy Lạp là 114% và 12,7%. Các ngân hàng của Achantina đã từng phải chịu cảnh rút tiền hàng loạt trước khi chính phủ có các biện pháp can thiệp. Các ngân hàng tại Hy Lạp cũng khó tránh được tình trạng đó. Trong tháng 1 và 2-2010, tổng số tiền rút ra lên tới 8 tỷ Euro, tương đương với 4% GDP.

Để giải quyết tình trạng trên, chỉ riêng năm 2010, Hy Lạp cần vay thêm 61,5 tỷ Euro, trong đó 8,5 tỷ Euro phải thanh toán vào ngày 19-5-2010. Nếu tính đến năm 2015, để đảo hạn các khoản nợ trái phiếu, Hy Lạp cần có 140 tỷ Euro. Ngoài khoản đảo hạn nợ trái phiếu, Hy Lạp phải trả 90 tỷ Euro tiền lãi suất. Như vậy, trong vòng 5 năm tới, Hy Lạp phải cần ít nhất 230 tỷ Euro. Cộng các khoản nợ công khác, con số nợ thực tế của nước này phải cao hơn nhiều so với mức 300 tỷ Euro đã công bố. Hy Lạp đã nỗ lực tìm cách vay vốn trên thị trường tài chính quốc tế, nhưng điều này càng đẩy họ vào vòng luẩn quẩn không lối thoát: nếu tiếp tục vay, Hy Lạp sẽ phải trả lãi nhiều hơn, khiến gánh nặng nợ nần càng thêm căng thẳng. Thực tế này đang xói mòn niềm tin đối với nền kinh tế Hy Lạp.

2. Nguyên nhân của khủng hoảng

Có thể nêu ra một số nguyên nhân chính của cuộc khủng hoảng này:

Thứ nhất, chi phí cho hưu trí quá lớn. Hiện nay, mỗi năm Hy Lạp chi khoảng 12% GDP cho lương hưu. Dự kiến, nếu không có thay đổi gì, con số này sẽ tăng gấp đôi trong thời gian từ nay tới năm 2050. Ở Hy Lạp thậm chí còn có ý kiến muốn tuổi về hưu là 40, thay cho 60 hiện nay.

Thứ hai, chi phí quân sự của Hy Lạp lên tới 4,3% GDP, so với 1,5% của hầu hết các nước EU. Nếu Hy Lạp đưa ngân sách quốc phòng trở về mức bình quân của Châu Âu,

GDP của họ có thể tăng thêm khoảng 3%, tức là một phần ba mức cần điều chỉnh.

Thứ ba, năng lực quản lý yếu kém. Cơ chế phân bổ tài chính đây bất hợp lý. Hệ thống chính trị của Hy Lạp đã tạo cơ hội cho tình trạng ưu đãi người thân hoành hành và làm thất thoát tiền bạc. Điều đó đã hủy hoại hệ thống luật pháp và niềm tin trong việc vận hành đất nước

Thứ tư, cơ quan hành chính quá công kênh, tốn kém. 1/4 người Hy Lạp làm việc trong các cơ quan công quyền - một số lượng viên chức quá lớn. Ở Hy Lạp có tình trạng thiên vị người thân quen. Nếu ai đó trở thành bộ trưởng hay lãnh đạo ban, ngành nào đó, họ sẽ thuê mướn những người họ biết hoặc đã bỏ phiếu bầu mình. Vừa qua, Hy Lạp đã phải loại ra khoảng 40.000 công việc tạm thời. Ba gia tộc đã lãnh đạo Hy Lạp trong hàng thập kỷ qua. Đó là các gia tộc Karamanlis, Mitsotakis và Papandreou.

Thứ năm, nạn tham nhũng trầm trọng trong các cơ quan nhà nước và các doanh nghiệp công. Có thể nêu một ví dụ: năm 2009, OECD đã nghiên cứu tình trạng tham nhũng ở các bệnh viện công của Hy Lạp. Họ kết luận rằng Hy Lạp có thể tiết kiệm được 30% chi phí. Các bệnh viện phát sinh thâm hụt tới 7 tỷ Euro trong năm 2009.

Thứ sáu, các thống kê bị làm sai lệch của Hy Lạp trong nhiều năm qua đã che giấu khoản nợ chính phủ khổng lồ, lên đến 365 tỷ USD và thâm hụt ngân sách đứng ở mức 12,7% GDP. Chính Thủ tướng Hy Lạp đã phải nói: đó cũng là điều mà chúng tôi cũng đang tự vấn mình. Không một ai có thể hình dung ra mức độ của vụ việc đó. Từ năm 2004, Hy Lạp đã đánh bóng số liệu thống kê để sớm gia nhập Eurozone, mà không rút ra được bài học từ các đối tác của họ.

Cuối cùng, có những sai lầm từ quá khứ, chính quyền hiện tại chưa kịp khắc phục, thì đã nổ ra khủng hoảng

3. Những tác động của cuộc khủng hoảng

Cuộc khủng hoảng ở Hy Lạp có nguy cơ vượt khỏi tầm kiểm soát của Chính phủ. Hy Lạp đã phải thực hiện ngay kế hoạch “thắt lưng, buộc bụng”. Trong những năm qua, nền kinh tế Hy Lạp dựa trên chi tiêu nhiều hơn sản xuất, thu nhập nên khi thực hiện “thắt lưng buộc bụng” sẽ có nguy cơ rơi vào tình trạng giảm phát, gây ra nhiều bất lợi cho nền kinh tế. Hy Lạp sẽ khó tìm được đường ra trong mớ bòng bong nợ nần. Kế hoạch cắt giảm chi tiêu trên đã vấp phải sự phản đối của người dân. Hàng triệu người đã xuống đường biểu tình. Ngày 22-4-2010, hàng nghìn bác sĩ, y tá, giáo viên, nhân viên thuế và công nhân bốc vác tại các bến cảng đã đồng loạt bãi công. Các tổ chức công đoàn đã tổng đình công, để phản đối các chính sách kinh tế khắc khổ mà Chính phủ đang áp dụng. Tính đến ngày 29-6-2010, đã có 5 cuộc tổng đình công kể từ đầu năm 2010. Đã có ba người thiệt mạng trong cuộc đình công tháng 5-2010.... Ở khắp nơi trên đất Hy Lạp, từ các văn phòng, quán ăn cho tới các chương trình truyền hình, đâu đâu người ta cũng tranh luận về các biện pháp nhằm cắt giảm thâm hụt ngân sách của chính phủ. Công đoàn lớn nhất Hy Lạp tuyên bố, họ sẽ không bao giờ chấp nhận những biện pháp trên và cho rằng: “Chính phủ đã vi phạm Hiến pháp và gây ảnh hưởng tới 95% người dân”. Không chỉ các tổ chức công đoàn, mà nhiều nghị sĩ và đảng Xã hội cầm quyền cũng tính tới việc chống lại các chính sách này. Thủ tướng Hy Lạp tuyên bố sẽ tổng tuyển cử, nếu không nhận được sự ủng hộ trong chính sách thắt lưng buộc bụng. Tuy nhiên, ông đã thừa nhận rằng: sự thâm hụt lớn nhất không phải là vấn đề tài chính, mà là niềm tin. “Chúng tôi biết mình đang phải đối mặt với những khó khăn nghiêm trọng và chúng tôi, những người Hy Lạp, phải chịu trách nhiệm về điều đó”. Lần đầu tiên kể từ khi Hy Lạp gia nhập Eurozone, ngày 8-4-2010, lãi suất trái phiếu chính phủ kỳ hạn 10 năm của nước này vọt lên mức cao kỷ lục 7,5%. Ngày 17-6-2010, Hy Lạp thông báo, trong quý I/2010, tỷ lệ thất nghiệp của

họ đã lên tới 11,7%, cao hơn so với tỷ lệ 10,3% trong ba tháng cuối năm 2009 và là mức kỷ lục trong 10 năm trở lại đây. Dự đoán tỷ lệ thất nghiệp sẽ còn tiếp tục tăng cao, có thể tới 20%. Đối tượng bị tác động mạnh nhất là phụ nữ và thanh niên. Tỷ lệ thất nghiệp ở phụ nữ là 15,5% và 9% ở nam giới. Theo dự báo, kinh tế Hy Lạp có thể tăng trưởng - 4% năm 2010 và - 2,6% năm 2011. Lương công chức và lương hưu giảm 15%. Kinh tế Hy Lạp sẽ bị ảnh hưởng trong ít nhất 10 năm nữa. Dựa vào tình hình này, ngay từ tháng 12-2009, các cơ quan xếp hạng tín dụng hàng đầu thế giới đã xếp hạng nợ của Hy Lạp từ mức A- xuống mức BBB+, thấp hơn so với bất kỳ quốc gia nào thuộc Eurozone.

Không chỉ tác động đến Hy Lạp, cuộc khủng hoảng này còn tác động đến Châu Âu, bởi vì việc Hy Lạp vỡ nợ có nguy cơ tạo ra vết dầu loang. Trong bối cảnh thế giới vừa trải qua cuộc khủng hoảng tài chính nặng nề, còn chưa khắc phục hết hậu quả, nếu Hy Lạp tuyên bố vỡ nợ sẽ có tác động như một cơn sóc mới sau vụ ngân hàng Lehmann Brothers phá sản. Chịu tác động ảnh hưởng của cuộc khủng hoảng nợ Hy Lạp, đồng Euro đã mất giá và xuống mức thấp nhất trong vòng nhiều tháng qua.

Trong EU, lúc đầu, Đức có ý định trừng phạt Hy Lạp, nhưng họ đã phải lưu ý tới nguy cơ lây lan. Nếu cuộc khủng hoảng này kéo dài và trầm trọng thêm, các nước khác sẽ bị tấn công: có thể từ Bồ Đào Nha, Tây Ban Nha, đến Ailen, thậm chí có thể đến Italia. Nhiều dự đoán cho rằng Tây Ban Nha sẽ là “con bài domino kế tiếp”, bởi vì tình hình kinh tế của nước này rất xấu, với ngân sách bị thâm hụt tới 11,4% GDP, tổng nợ công và tư tương đương 300% GDP, thất nghiệp của Tây Ban Nha lên tới 20% (4,5 triệu người) và nhất là hệ thống ngân hàng rất mong manh - những con số còn trầm trọng hơn cả Hy Lạp. Mặc cho Giám đốc IMF khẳng định, cuộc khủng hoảng Hy Lạp sẽ không gây ra hiệu ứng dây chuyền, nhưng rõ ràng nó đã lan sang một số nước

Châu Âu. Bồ Đào Nha tuyên bố áp dụng chính sách “thắt lưng, buộc bụng”, cắt giảm chi tiêu, gác lại các khoản đầu tư và bán tài sản công để giảm thâm hụt ngân sách trong năm 2010. Năm 2009, thâm hụt ngân sách của Bồ Đào Nha tăng lên mức 9,4% GDP, cao gấp ba lần mức quy định 3% của EU, nợ công lên tới 142 tỷ Euro (tương đương 86% GDP). Đồng thời, chi phí quốc phòng đến năm 2013 sẽ giảm 40%, dự án xây dựng các tuyến đường sắt cao tốc bị hoãn lại hai năm, các khoản phúc lợi xã hội và hưu trí sẽ bị hạn chế ... Định mức tín nhiệm của Bồ Đào Nha đã hạ từ A+ xuống A. Chính vì thế, các nước Châu Âu đã quyết định sẽ bỏ ra khoảng 1.000 tỷ USD làm quỹ dự phòng cho các nước sắp gặp khó khăn, ngoài việc cho Hy Lạp vay hơn 100 tỷ Euro.

Bên cạnh việc EU tìm mọi cách giúp Hy Lạp, thì cũng có không ít ý kiến trái chiều. Nhiều chính trị gia và phương tiện truyền thông đã chỉ trích nặng nề Hy Lạp, họ cho rằng các biện pháp khắc khổ của Hy Lạp có thể sẽ tạo thêm “vòng xoáy giảm phát”. Một số thậm chí còn kêu gọi loại Hy Lạp ra khỏi Eurozone. Thủ tướng Đức cho rằng nên đưa những nước liên tục vi phạm các qui định tài chính ra khỏi Eurozone. Bà khẳng định rằng Đức không “vội vàng” ủng hộ tài chính cho Hy Lạp, đồng thời cho rằng Hy Lạp không có sự lựa chọn nào khác ngoài “thắt lưng buộc bụng”. Nhiều người Đức rất lo ngại sẽ phải trả tiền cho sự thiếu kỷ luật của Hy Lạp. Việc giải cứu Hy Lạp vẫn là bước đi không nhiều người mặn mà. Việc trợ giúp Hy Lạp gây nhiều tranh cãi trong EU, giữa một bên là quan điểm không tạo tiền lệ vi phạm hiệp ước Maastricht và một bên là giải cứu Hy Lạp nhằm giữ cho đồng Euro ổn định, không để việc vỡ nợ gây tác động dây chuyền.

Cuộc khủng hoảng của Hy Lạp đã lay chuyển kinh tế cả thế giới. Dù chưa tác động lớn đến Mỹ, nhưng nếu không hành động, một cuộc đổ vỡ mới xuyên Đại Tây Dương cũng có thể sẽ xảy ra. Với khoản nợ công lớn nhất thế giới (hơn 12.000 tỷ USD trên

15.300 tỷ USD nợ công toàn thế giới), nền kinh tế Mỹ không phải là không có nguy cơ khủng hoảng nợ. Trong tuần đầu tháng 5-2010, khi ở Hy Lạp có nổi loạn, biểu tình đốt phá nhà cửa, thì các chỉ số chứng khoán tại Mỹ đã giảm gần 10%. Chính vì thế, đã có những dự báo mạnh dạn cho rằng, những khó khăn của Hy Lạp ngày hôm nay nhiều khả năng sẽ là những khó khăn của nước Mỹ trong một tương lai không xa lắm.

Nếu không có biện pháp giải cứu Hy Lạp, thế giới sẽ đứng trước nguy cơ ảnh hưởng dây chuyền, lan nhanh thành một khủng hoảng tài chính toàn cầu mới như sự kiện ngân hàng Lehmann Brothers sụp đổ năm 2008. Sau cuộc khủng hoảng tài chính – kinh tế năm 2008 - 2009, các nước phát triển đều đang phải gánh các khoản nợ khổng lồ. Theo thống kê của IMF, từ năm 2007-2010, nợ công của toàn thế giới đã lên tới 15.300 tỷ USD, trong đó 80% là những con nợ của G7. Đến năm 2014, nợ công của G-20 có thể chiếm 118% GDP. Rõ ràng, khủng hoảng nợ không chỉ là bóng ma luôn đe dọa nước nghèo, mà còn là nguy cơ đối với cả những nước phát triển, giàu mạnh. Đây là nguyên nhân khiến giới đầu tư bắt đầu nghi ngờ độ tin cậy của một số nền kinh tế thuộc Eurozone như Tây Ban Nha, Bồ Đào Nha, Italia và Ailen. Thậm chí, giới đầu tư quốc tế đang đề cập đến khả năng Anh cũng đang có nguy cơ trở thành nước khủng hoảng nợ công tiếp theo.

4. Những biện pháp giải cứu cuộc khủng hoảng

4.1. Những biện pháp của Hy Lạp

Để tìm giải pháp cho cuộc khủng hoảng ở Hy Lạp, cần sự phối hợp đồng bộ giữa nguồn lực trong nước và sự giúp đỡ của bên ngoài. Những biện pháp này là không hề dễ dàng, nhưng phải tìm ra. Trước hết, Hy Lạp đã thực hiện cắt giảm chi tiêu công: ngân sách sẽ cắt giảm 30 tỷ Euro trong hơn ba năm, để cắt giảm thâm hụt công cộng từ 13,6% hiện nay xuống dưới 3% GDP vào năm 2014. Các biện pháp cắt giảm bao gồm ngừng trả tiền

thưởng cho nhân viên khu vực công và ngừng tăng lương và tiền hưu trong ba năm. Ngày 15-7-2010, Hy Lạp đã thông qua dự luật về cải cách hưu trí khu vực công cộng. Luật mới này kéo dài tuổi nghỉ hưu của người lao động từ 60 tuổi lên 65 tuổi. Thuế VAT sẽ tăng từ 21% đến 23%, thuế xăng dầu, rượu và thuốc lá tăng 10%. Theo Thủ tướng G. Papandreou, ưu tiên hàng đầu là để tránh bị phá sản, nên Hy Lạp sẽ phải có “những hy sinh lớn”. Tuy nhiên, theo tính toán của EU, các biện pháp trên chỉ giúp Hy Lạp giảm một nửa thâm hụt ngân sách. Thủ tướng Đức nói rằng kế hoạch cắt giảm của Hy Lạp là “rất tham vọng”. Muốn đạt được mục tiêu trên, Hy Lạp cần ít nhất 5 năm, thậm chí 10 năm mới đủ để hoàn thành kế hoạch này.

Cùng với kế hoạch trên, trong tháng 7-2010 Hy Lạp đã phát hành khoảng 4 tỷ Euro trái phiếu thời hạn 10 năm, lãi suất lên đến 8,7 % và trong thực tế thu được 7 tỷ Euro. Đây là lần thứ hai từ đầu năm 2010, Hy Lạp phát hành trái phiếu trong Eurozone. Đợt thứ nhất vào tháng 1-2010, thu được 8 tỷ Euro. Đây là những nỗ lực vay mượn đầu tiên của Hy Lạp, sau khi nhận được gói cứu trợ của EU và IMF. Tuy nhiên, các nhà đầu tư cảnh báo rằng, hành động trên của Hy Lạp giống như một canh bạc.

Hy Lạp cũng đang tiếp tục kêu gọi đầu tư nước ngoài, từ Trung Quốc cho đến các nước Á Rập và Thổ Nhĩ Kỳ, với mong muốn phục hồi kinh tế và giảm bớt cơn sốc từ những biện pháp thắt lưng buộc bụng đang áp dụng. Thủ tướng Hy Lạp tuyên bố sẽ làm hết sức để tăng cường tính cạnh tranh và cải thiện môi trường đầu tư. Ông khẳng định sẽ tạo mọi điều kiện thuận lợi cho môi trường đầu tư và áp dụng các biện pháp cương quyết chống lại quan liêu và hối lộ đang diễn ra khá phổ biến tại Hy Lạp hiện nay.

4.2. Những biện pháp của EU và IMF

Ngoài sự cố gắng của Hy Lạp, EU và IMF cũng đã ra tay giải quyết cuộc khủng hoảng này. Theo tính toán của IMF, Hy Lạp cần

cứu trợ khoảng 120 tỷ Euro, trong đó khẩn cấp nhất là 7 tỷ Euro vào ngày 19/5/2010, để thanh toán những khoản lãi trái phiếu chính phủ đáo hạn. Thủ tướng Hy Lạp đã liên tiếp thăm Luxemburg, Đức, Pháp và Mỹ tìm kiếm sự giúp đỡ từ bên ngoài. “Chúng tôi cần được vay tiền từ các thị trường, chúng tôi cần sự hậu thuẫn của EU”. Ngày 23-4-2010, Hy Lạp đã chính thức đề nghị EU và IMF cho vay khẩn cấp 45 tỷ Euro để đối phó với cuộc khủng hoảng nợ đang ngày càng nghiêm trọng. Mặt khác, để tránh bị rơi vào một cuộc suy sụp tài chính lớn và lan rộng, EU cũng buộc phải can thiệp, nếu không muốn để cho IMF một mình ra tay cứu một nước thành viên của Liên minh. IMF đã cử một phái đoàn tới Aten để thảo luận với Hy Lạp và EU về gói cứu trợ. Ngày 4-2-2010 IMF đã gợi ý các nước trong Eurozone “giúp đỡ Hy Lạp bằng cách này hay cách khác”. Bởi thế, EU đã có những động thái tích cực nhằm tránh để cuộc khủng hoảng này trở thành cuộc phá sản quốc gia.

Trước thực tế trên, các nước Eurozone và IMF đã nhất trí cho Hy Lạp vay tới 110 tỷ Euro trong vòng ba năm, với lãi suất 5%, cao hơn nhiều so với khoản cam kết trước đó là 45 tỷ Euro, trong đó EU sẽ cấp 80 tỷ Euro và phần còn lại sẽ do IMF đóng góp. Đây là lần đầu EU dành một khoản viện trợ như vậy cho một nước thành viên Eurozone. Bộ trưởng Tài chính Hy Lạp khẳng định gói cứu trợ sẽ giúp họ thoát khỏi nguy cơ vỡ nợ. Ông cho biết Hy Lạp vẫn tiếp tục các chính sách khắc khổ, hạn chế chi tiêu. Thực hiện cam kết trên, ngày 23-4-2010 IMF tuyên bố đã sẵn sàng cấp 15 tỷ Euro cho Hy Lạp. Trong khoản vay này, Hy Lạp sẽ được hưởng mức lãi suất ưu đãi, thấp hơn nhiều so với các khoản vay thông thường mà IMF cấp cho các nước khác. Đây là lần đầu tiên IMF viện trợ cho một nước thành viên Eurozone, kể từ khi khu vực này ra đời cách đây hơn một thập kỷ.

Cũng cần phải nói rằng, mặc dù gói cứu trợ là rất lớn, nhưng Thủ tướng Đức cho

Châu Âu. Bồ Đào Nha tuyên bố áp dụng chính sách “thắt lưng, buộc bụng”, cắt giảm chi tiêu, gác lại các khoản đầu tư và bán tài sản công để giảm thâm hụt ngân sách trong năm 2010. Năm 2009, thâm hụt ngân sách của Bồ Đào Nha tăng lên mức 9,4% GDP, cao gấp ba lần mức quy định 3% của EU, nợ công lên tới 142 tỷ Euro (tương đương 86% GDP). Đồng thời, chi phí quốc phòng đến năm 2013 sẽ giảm 40%, dự án xây dựng các tuyến đường sắt cao tốc bị hoãn lại hai năm, các khoản phúc lợi xã hội và hưu trí sẽ bị hạn chế ... Định mức tín nhiệm của Bồ Đào Nha đã hạ từ A+ xuống A. Chính vì thế, các nước Châu Âu đã quyết định sẽ bỏ ra khoảng 1.000 tỷ USD làm quỹ dự phòng cho các nước sắp gặp khó khăn, ngoài việc cho Hy Lạp vay hơn 100 tỷ Euro.

Bên cạnh việc EU tìm mọi cách giúp Hy Lạp, thì cũng có không ít ý kiến trái chiều. Nhiều chính trị gia và phương tiện truyền thông đã chỉ trích nặng nề Hy Lạp, họ cho rằng các biện pháp khắc khổ của Hy Lạp có thể sẽ tạo thêm “vòng xoáy giảm phát”. Một số thậm chí còn kêu gọi loại Hy Lạp ra khỏi Eurozone. Thủ tướng Đức cho rằng nên đưa những nước liên tục vi phạm các qui định tài chính ra khỏi Eurozone. Bà khẳng định rằng Đức không “vội vàng” ủng hộ tài chính cho Hy Lạp, đồng thời cho rằng Hy Lạp không có sự lựa chọn nào khác ngoài “thắt lưng buộc bụng”. Nhiều người Đức rất lo ngại sẽ phải trả tiền cho sự thiếu kỷ luật của Hy Lạp. Việc giải cứu Hy Lạp vẫn là bước đi không nhiều người mặn mà. Việc trợ giúp Hy Lạp gây nhiều tranh cãi trong EU, giữa một bên là quan điểm không tạo tiền lệ vi phạm hiệp ước Maastricht và một bên là giải cứu Hy Lạp nhằm giữ cho đồng Euro ổn định, không để việc vỡ nợ gây tác động dây chuyền.

Cuộc khủng hoảng của Hy Lạp đã lay chuyển kinh tế cả thế giới. Dù chưa tác động lớn đến Mỹ, nhưng nếu không hành động, một cuộc đổ vỡ mới xuyên Đại Tây Dương cũng có thể sẽ xảy ra. Với khoản nợ công lớn nhất thế giới (hơn 12.000 tỷ USD trên

15.300 tỷ USD nợ công toàn thế giới), nền kinh tế Mỹ không phải là không có nguy cơ khủng hoảng nợ. Trong tuần đầu tháng 5-2010, khi ở Hy Lạp có nổi loạn, biểu tình đốt phá nhà cửa, thì các chỉ số chứng khoán tại Mỹ đã giảm gần 10%. Chính vì thế, đã có những dự báo mạnh dạn cho rằng, những khó khăn của Hy Lạp ngày hôm nay nhiều khả năng sẽ là những khó khăn của nước Mỹ trong một tương lai không xa lắm.

Nếu không có biện pháp giải cứu Hy Lạp, thế giới sẽ đứng trước nguy cơ ảnh hưởng dây chuyền, lan nhanh thành một khủng hoảng tài chính toàn cầu mới như sự kiện ngân hàng Lehmann Brothers sụp đổ năm 2008. Sau cuộc khủng hoảng tài chính – kinh tế năm 2008 - 2009, các nước phát triển đều đang phải gánh các khoản nợ khổng lồ. Theo thống kê của IMF, từ năm 2007-2010, nợ công của toàn thế giới đã lên tới 15.300 tỷ USD, trong đó 80% là những con nợ của G7. Đến năm 2014, nợ công của G-20 có thể chiếm 118% GDP. Rõ ràng, khủng hoảng nợ không chỉ là bóng ma luôn đe dọa nước nghèo, mà còn là nguy cơ đối với cả những nước phát triển, giàu mạnh. Đây là nguyên nhân khiến giới đầu tư bắt đầu nghi ngờ độ tin cậy của một số nền kinh tế thuộc Eurozone như Tây Ban Nha, Bồ Đào Nha, Italia và Ailen. Thậm chí, giới đầu tư quốc tế đang đề cập đến khả năng Anh cũng đang có nguy cơ trở thành nước khủng hoảng nợ công tiếp theo.

4. Những biện pháp giải cứu cuộc khủng hoảng

4.1. Những biện pháp của Hy Lạp

Để tìm giải pháp cho cuộc khủng hoảng ở Hy Lạp, cần sự phối hợp đồng bộ giữa nguồn lực trong nước và sự giúp đỡ của bên ngoài. Những biện pháp này là không hề dễ dàng, nhưng phải tìm ra. Trước hết, Hy Lạp đã thực hiện cắt giảm chi tiêu công: ngân sách sẽ cắt giảm 30 tỷ Euro trong hơn ba năm, để cắt giảm thâm hụt công cộng từ 13,6% hiện nay xuống dưới 3% GDP vào năm 2014. Các biện pháp cắt giảm bao gồm ngừng trả tiền

thưởng cho nhân viên khu vực công và ngừng tăng lương và tiền hưu trong ba năm. Ngày 15-7-2010, Hy Lạp đã thông qua, dự luật về cải cách hưu trí khu vực công cộng. Luật mới này kéo dài tuổi nghỉ hưu của người lao động từ 60 tuổi lên 65 tuổi. Thuế VAT sẽ tăng từ 21% đến 23%, thuế xăng dầu, rượu và thuốc lá tăng 10%. Theo Thủ tướng G. Papandreou, ưu tiên hàng đầu là để tránh bị phá sản, nên Hy Lạp sẽ phải có “những hy sinh lớn”. Tuy nhiên, theo tính toán của EU, các biện pháp trên chỉ giúp Hy Lạp giảm một nửa thâm hụt ngân sách. Thủ tướng Đức nói rằng kế hoạch cắt giảm của Hy Lạp là “rất tham vọng”. Muốn đạt được mục tiêu trên, Hy Lạp cần ít nhất 5 năm, thậm chí 10 năm mới đủ để hoàn thành kế hoạch này.

Cùng với kế hoạch trên, trong tháng 7-2010 Hy Lạp đã phát hành khoảng 4 tỷ Euro trái phiếu thời hạn 10 năm, lãi suất lên đến 8,7% và trong thực tế thu được 7 tỷ Euro. Đây là lần thứ hai từ đầu năm 2010, Hy Lạp phát hành trái phiếu trong Eurozone. Đợt thứ nhất vào tháng 1-2010, thu được 8 tỷ Euro. Đây là những nỗ lực vay mượn đầu tiên của Hy Lạp, sau khi nhận được gói cứu trợ của EU và IMF. Tuy nhiên, các nhà đầu tư cảnh báo rằng, hành động trên của Hy Lạp giống như một canh bạc.

Hy Lạp cũng đang tiếp tục kêu gọi đầu tư nước ngoài, từ Trung Quốc cho đến các nước Á Rập và Thổ Nhĩ Kỳ, với mong muốn phục hồi kinh tế và giảm bớt cơn sốc từ những biện pháp thắt lưng buộc bụng đang áp dụng. Thủ tướng Hy Lạp tuyên bố sẽ làm hết sức để tăng cường tính cạnh tranh và cải thiện môi trường đầu tư. Ông khẳng định sẽ tạo mọi điều kiện thuận lợi cho môi trường đầu tư và áp dụng các biện pháp cương quyết chống lại quan liêu và hối lộ đang diễn ra khá phổ biến tại Hy Lạp hiện nay.

4.2. Những biện pháp của EU và IMF

Ngoài sự cố gắng của Hy Lạp, EU và IMF cũng đã ra tay giải quyết cuộc khủng hoảng này. Theo tính toán của IMF, Hy Lạp cần

cứu trợ khoảng 120 tỷ Euro, trong đó khẩn cấp nhất là 7 tỷ Euro vào ngày 19/5/2010, để thanh toán những khoản lãi trái phiếu chính phủ đáo hạn. Thủ tướng Hy Lạp đã liên tiếp thăm Luxemburg, Đức, Pháp và Mỹ tìm kiếm sự giúp đỡ từ bên ngoài. “Chúng tôi cần được vay tiền từ các thị trường, chúng tôi cần sự hậu thuẫn của EU”. Ngày 23-4-2010, Hy Lạp đã chính thức đề nghị EU và IMF cho vay khẩn cấp 45 tỷ Euro để đối phó với cuộc khủng hoảng nợ đang ngày càng nghiêm trọng. Mặt khác, để tránh bị rơi vào một cuộc suy sụp tài chính lớn và lan rộng, EU cũng buộc phải can thiệp, nếu không muốn để cho IMF một mình ra tay cứu một nước thành viên của Liên minh. IMF đã cử một phái đoàn tới Aten để thảo luận với Hy Lạp và EU về gói cứu trợ. Ngày 4-2-2010 IMF đã gợi ý các nước trong Eurozone “giúp đỡ Hy Lạp bằng cách này hay cách khác”. Bởi thế, EU đã có những động thái tích cực nhằm tránh để cuộc khủng hoảng này trở thành cuộc phá sản quốc gia.

Trước thực tế trên, các nước Eurozone và IMF đã nhất trí cho Hy Lạp vay tới 110 tỷ Euro trong vòng ba năm, với lãi suất 5%, cao hơn nhiều so với khoản cam kết trước đó là 45 tỷ Euro, trong đó EU sẽ cấp 80 tỷ Euro và phần còn lại sẽ do IMF đóng góp. Đây là lần đầu EU dành một khoản viện trợ như vậy cho một nước thành viên Eurozone. Bộ trưởng Tài chính Hy Lạp khẳng định gói cứu trợ sẽ giúp họ thoát khỏi nguy cơ vỡ nợ. Ông cho biết Hy Lạp vẫn tiếp tục các chính sách khắc khổ, hạn chế chi tiêu. Thực hiện cam kết trên, ngày 23-4-2010 IMF tuyên bố đã sẵn sàng cấp 15 tỷ Euro cho Hy Lạp. Trong khoản vay này, Hy Lạp sẽ được hưởng mức lãi suất ưu đãi, thấp hơn nhiều so với các khoản vay thông thường mà IMF cấp cho các nước khác. Đây là lần đầu tiên IMF viện trợ cho một nước thành viên Eurozone, kể từ khi khu vực này ra đời cách đây hơn một thập kỷ.

Cũng cần phải nói rằng, mặc dù gói cứu trợ là rất lớn, nhưng Thủ tướng Đức cho

rằng “con đường mà Hy Lạp chọn cùng IMF không phải là dễ dàng”. Các chuyên gia tài chính đánh giá gói giải cứu cho Hy Lạp chỉ như muối bỏ bể, nếu người ta nghĩ đến con số 61,5 tỷ Euro mà Hy Lạp phải trả nợ đến cuối năm 2010 và con số 230 tỷ Euro phải trả trong vòng 5 năm tới. Vì vậy, họ đang thảo luận biện pháp chuyển đổi nợ với Hy Lạp (vay tín dụng với lãi suất thấp hơn để trang trải cho khoản tín dụng đã vay với lãi suất cao hơn) nhằm giúp Hy Lạp tiếp cận các nguồn tín dụng mới. Việc chuyển đổi nợ còn bao gồm cả hạ lãi suất đối với các khoản tín dụng dài hạn mà Hy Lạp đã vay. Chuyên gia tài chính quốc tế Carl Weinberg đã đề xuất giải pháp là chuyển hóa tất cả các trái phiếu chính phủ Hy Lạp đến kỳ thanh toán vào năm 2019 thành trái phiếu chính phủ mới, với kỳ hạn 25 năm và lãi suất 4,5 %. Tuy nhiên, biện pháp này đang vấp phải sự phản đối của Pháp và Đức, vì Pháp đang nắm 70 tỷ Euro và Đức nắm 43 tỷ Euro trái phiếu chính phủ của Hy Lạp. Chấp nhận chuyển đổi nợ với Hy Lạp là Pháp, Đức buộc phải mất một khoản thu nhập lớn từ lãi suất trái phiếu chính phủ Hy Lạp.

Hy Lạp cũng có thể giải quyết một phần vấn đề của họ bằng cách rút khỏi Eurozone và thực hiện phá giá đồng tiền. Nhưng làm như vậy, chắc chắn hệ thống ngân hàng của họ sẽ bị rút vốn ô ạt. Tuy nhiên, ngày 25-4-2010 Bộ trưởng Tài chính Đức tuyên bố là sẽ không bao giờ xảy ra khả năng này.

Ngoài biện pháp trên, EU còn có kế hoạch thành lập một định chế tài chính của Eurozone, theo mô hình IMF (EMF), nhằm cứu trợ các nước thành viên rơi vào khủng hoảng tài chính như Hy Lạp. Bể kêu gọi thành lập Cơ quan Nợ châu Âu, nhằm quản lý các khoản nợ công của chính phủ các nước thành viên Eurozone. Việc xây dựng EMF được cho là cần thiết. EU hy vọng sẽ tránh được cuộc khủng hoảng dây chuyền. Tuy nhiên, ngay trong EU đang có những những quan điểm trái chiều đối với ý tưởng trên. Lo ngại lớn nhất là EMF có thể sẽ hút rất

nhieu vốn, có thể tạo ra những động cơ sai lệch và cuối cùng sẽ lại chất gánh nặng lên những nước có nguồn tài chính công vững hơn; đồng thời sẽ khuyến khích chi tiêu bừa bãi. Mặt khác, dù được thành lập thì EMF cũng chỉ đáp ứng được các mục tiêu dài hạn, chứ không thể giải quyết ngay lập tức cuộc khủng hoảng nợ đang hoành hành khắp châu lục.

Tình hình đối với Hy Lạp còn nhiều khó khăn, nhưng tất cả không phải chỉ là một màu đen. Hy Lạp đã áp dụng rất nhiều biện pháp để đối phó các hoạt động giao dịch tại chợ đen hiện đang chiếm khoảng 30% nền kinh tế. Điều này sẽ giúp GDP tăng trưởng và tạo ra nhiều nguồn thu. Mặt khác, người ta thường đánh giá thấp sự phát triển của các nền kinh tế nhỏ trên thế giới. Thế nhưng, chính sự phát triển này lại có những tác động tích cực đến du lịch và vận tải thương mại, hai ngành mà Hy Lạp có lợi thế cạnh tranh rất lớn. Đối với bên ngoài, Hy Lạp cũng có một lợi thế rất lớn, đó là tấm lá chắn của Eurozone. Hơn nữa, ECB cũng là một sự trợ giúp đặc lực cho Hy Lạp. Đây là yếu tố đảm bảo cho khả năng thanh toán khoản nợ công của Hy Lạp và là cơ sở cho các ngân hàng Châu Âu quyết định mua lại khoản nợ này. EU cũng muốn hạn chế tình trạng mất lòng tin đang diễn ra lan tràn tại Bồ Đào Nha hay ở bất kỳ “một mắt xích không đủ chắc” nào khác trong Eurozone. Tất cả những điều này được coi như một chiếc phao cứu nạn đối với Hy Lạp, ít nhất là trong thời gian trước mắt. Thậm chí, EU còn sẵn sàng cho Hy Lạp vay 30 tỷ Euro trong trường hợp khẩn thiết, bất chấp sự dè dặt của Đức. Thêm vào đó, ECB rất có thể sẽ đứng ra bảo lãnh cho các khoản tiền gửi vào các ngân hàng của Hy Lạp, nhằm hạn chế tình trạng rút tiền ô ạt.

Nhờ những cố gắng của bản thân, cộng với hỗ trợ tích cực từ bên ngoài, đến nay, Hy Lạp đã thành công trong việc thắt chặt chi tiêu để giảm thâm hụt ngân sách. Trong nửa đầu năm 2010, thâm hụt ngân sách so với GDP là 4,9%, thấp hơn đáng kể so với

mục tiêu mà IMF đề ra cho Hy Lạp. Giới phân tích cho biết, họ không bất ngờ về thành tích cắt giảm bội chi của nước này. Trưởng phái đoàn của IMF làm việc với Hy Lạp nói rằng, họ đang đạt được những tiến bộ trong chương trình cắt giảm chi tiêu. “Những nỗ lực bắt đầu trở nên mạnh mẽ hơn và tôi tin chắc rằng, Hy Lạp sẽ thành công”. Ngày 5-7-2010, Bộ trưởng Tài chính Hy Lạp thông báo: “kinh tế Hy Lạp đã bước ra khỏi khủng hoảng và đang đi vào quỹ đạo phát triển, Chính phủ tràn đầy niềm tin vào viễn cảnh kinh tế của Hy Lạp trong tương lai”. Cuối tháng 7-2010, các nhà kiểm toán của EU và IMF đã dành 2 tuần làm việc và kiểm tra việc thực hiện các biện pháp hạn chế chi tiêu của Hy Lạp. Theo họ, việc cắt giảm chi tiêu của Hy Lạp đang đi đúng hướng, đủ tiến bộ để họ có thể nhận được 9 tỷ Euro, được giải ngân vào ngày 13-9-2010. Ngày 20-9-2010 Bộ Tài chính Hy Lạp tuyên bố thâm hụt ngân sách đã giảm đi gần 1/3 trong tám tháng đầu năm nay so với cùng kỳ năm trước. Nền kinh tế nước này đã thoát khỏi vũng lầy của cuộc khủng hoảng nợ công. “chúng ta có thể tuyên bố với người dân Hy Lạp và thị trường quốc tế rằng, kinh tế Hy Lạp đã bước ra khỏi khủng hoảng và đang đi vào quỹ đạo phát triển, Chính phủ tràn đầy niềm tin vào viễn cảnh kinh tế của Hy Lạp trong tương lai”. Ngân hàng Trung ương Hy Lạp cho biết tình trạng thiếu hụt tiền mặt đã cải thiện. Mức thiếu hụt tiền mặt trong 5 tháng đầu năm chỉ là 9,5 tỷ Euro, thấp hơn so với con số 14,6 tỷ Euro cùng kỳ năm trước. Quốc tế cũng đánh giá những tiến bộ của Hy Lạp là rất rõ rệt: đầu tháng 8-2010, EU và IMF đưa ra nhận xét “Hy Lạp đã đạt được tiến bộ đáng kể trong tiến trình cải cách”. Người đứng đầu Eurozone cho biết nền kinh tế Hy Lạp đã được “cải cách ấn tượng”, vượt ra ngoài sự mong đợi. Cho đến nay, Hy Lạp gần như đã đạt được các mục tiêu nói chung, với những tiến bộ cao hơn dự kiến trong việc cắt giảm chi tiêu. Cùng với sự nỗ lực của Hy Lạp, sự giúp đỡ của quốc tế cũng hết sức cần thiết

và có tác dụng tích cực. Ngoài EU và IMF, phải kể đến Trung Quốc. Trung Quốc đã cam kết tiếp tục mua trái phiếu quốc gia dài hạn của Hy Lạp, chủ trương mở rộng hợp tác với Hy Lạp trong mọi lĩnh vực, kể cả việc thành lập một quỹ phát triển ngành đóng tàu...

Mặc dù Hy Lạp vẫn đối mặt với nhiều thách thức lớn, như mở cửa khu vực năng lượng và tái cơ cấu hàng vận tải đường sắt nhà nước đang làm ăn thua lỗ...nhưng tất cả những gì đang diễn ra cho phép hy vọng về một tương lai sáng sủa hơn đối với đất nước này./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Biểu tình phản đối các chính sách kinh tế ở Hy Lạp, Báo Nhân Dân – ngày 7-6-2010.
2. Greek crisis and European solution.
<http://europedia.moussis.eu/discus/discus-1270282360-292662-15997.tkl>
3. Greece's debt crisis simplified.
<http://dailycaller.com/2010/06/02/greece%E2%80%99s-debt-crisis-simplified/>
4. Greek borrowing reaches record high.
<http://www.guardian.co.uk/business/2010/apr/19/economics-imf>
5. Greece's debt crisis could spread across Europe.
<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2010/05/07/AR2010050700642.html>
6. Hy Lạp: Tỷ lệ thất nghiệp cao nhất kể từ 10 năm nay
http://www.dangcongsan.vn/cpv/Modules/News/NewsDetail.aspx?co_id=30127&cn_id=408957#UqXpQ6ZWkApA, ngày 18/06/2010
7. Hy Lạp “thắt lưng buộc bụng” thành công, Thời báo kinh tế Việt Nam, ngày 06-08-2010
8. Liệu Hy Lạp sẽ có kết cục giống áchentina? Tin tham khảo đặc biệt, VMTX – ngày 3-5-2010.
9. Ngân ngừa khủng hoảng nợ ở Hy Lạp thành “cuộc phá sản quốc gia”
Báo Nhân Dân – ngày 12-3-2010.
10. [Reactions to the Greek Financial Crisis and the IMF from the Africansphere.](http://globalvoicesonline.org/2010/05/15/reactions-to-the-greek-financial-crisis-and-the-imf-from-the-africansphere/)
<http://globalvoicesonline.org/2010/05/15/reactions-to-the-greek-financial-crisis-and-the-imf-from-the-africansphere/>